

СТРУКТУРНІ СКЛАДОВІ ТЕХНІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ

А.С. Паламар. Структурні складові технічних здібностей. Категорія "здібностей" стосується одного з основних і найскладніших понять психології і педагогіки. Проблема виявлення і розвитку здібностей у всі часи привертала увагу багатьох дослідників, тому що саме від здібностей особистості у більшості випадків залежить успішність і результативність багатьох видів діяльності (у тому числі й наукової).

Кожна здібність становить складну синтетичну якість людини, в якій поєднуються окремі психічні властивості: чутливість, спостережливість, особливості пам'яті, уяви, мислення і т.д. Виділяють: загальні здібності, які включають ті, якими визначаються успіхи людини у видах основної діяльності; спеціальні здібності, які сприяють успіхам людини у специфічних видах діяльності. Важливим фактором розвитку здібностей є стійкі спеціальні інтереси до вивчення змісту якоїсь галузі людської діяльності.

Ключові слова: загальні та спеціальні здібності, технічні інтереси, технічне мислення.

А.С. Паламар. Структурные составляющие технических способностей. Категория "способностей" относится к одному из основных и самых сложных понятий психологии и педагогики. Проблема выявления и развития способностей во все времена привлекала внимание многих исследователей, потому что именно от способностей личности в большинстве случаев зависит успешность и результативность многих видов деятельности (в том числе и научной). Способности – индивидуально устойчивые психические свойства человека, определяющие его успехи в различных видах деятельности.

Каждая способность составляет сложное синтетическое качество человека, в котором сочетаются отдельные психические свойства: чувствительность, наблюдательность, особенности памяти, воображения, мышления и т.д. Выделяют: общие способности, которые включают те, которыми определяются успехи человека в видах основной деятельности и специальные способности, которые способствуют успехам человека в специфических видах деятельности. Важным фактором развития способностей являются устойчивые специальные интересы к изучению содержания какой-либо отрасли человеческой деятельности.

Ключевые слова: общие и специальные способности, технические интересы, техническое мышление.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Створення сучасної техніки, яка ґрунтується на новітніх технічних рішеннях, вже ніяк не може бути забезпечене традиційним методом, побудованим на інтуїтивних здогадках. Ось чому останнім часом у філософії і педагогічній психології значна увага приділяється розробці і дослідженню теоретичних основ формування і розвитку технічних здібностей, а також порушується питання

про розробку відповідної теорії, яка дала б можливість поставити процес технічної творчості на наукову основу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вказує на різнобічне вивчення цієї проблеми багатьма дослідниками. Дослідження психологічних процесів, які зумовлюють успішність різних складових технічних здібностей (М.І. Лесіна, І.С. Якиманська, О.Д. Ботвінников, М.Ф. Четверухін, Н.П. Лінькова, Г.В. Кірія, В.М. Колбановський, Т.В. Кудрявцев, Р.О. Пономарьова, Н.О. Менчинська, Б.Ф. Ломов). Дослідження здібностей до окремих групових видів діяльності технічного спрямування: конструювання, раціоналізаторства й винахідництва, загальнотрудових технічних умінь (П.М. Якобсон, О.П. Нечаєв, Б.М. Ребус, С.М. Василейський, М.Д. Левітов, О.М. Прядехо, Є.О. Мілерян, В.О. Моляко, Б.П. Нікітін).

Мета дослідження. Систематизація і обґрунтування структурних складових технічних здібностей як визначального чинника професійної діяльності в умовах сучасного виробництва.

Виклад основного матеріалу. Аналіз літературних джерел вказує на різнобічне вивчення цієї проблеми багатьма дослідниками. Але предметом уваги більшості з них були не самі по собі структурні складові технічних здібностей, а процеси діяльності спеціалістів, які передбачали наявність технічної творчості (конструкторів, винахідників, операторів наладчиків та ін.) і, особливо, психічних властивостей таких категорій працівників. У зв'язку з цим і виникало питання про структурні складові технічних здібностей.

Відомо, що за всіх рівних умов (рівня знань, навичок, витрат часу) різні люди досягають неоднакових результатів. Якість і засоби виконання будь-якої діяльності, її успішність і рівень досягнень залежать від здібностей особистості. Здібності – це індивідуально-психологічні особливості людини, які відповідають умовам успішного виконання тієї чи іншої діяльності, а саме: набуття знань, умінь і навичок; використання їх у праці. Кожна здібність має свою структуру, яка залежить від розвитку особистості.

Виділяють три рівні розвитку здібностей: репродуктивний, продуктивний та творчий. Людина, яка знаходиться на репродуктивному рівні розвитку здібностей, виявляє високі уміння засвоювати знання, оволодівати діяльністю і здійснювати її відповідно до зразка, що пропонується. На продуктивному рівні – проявляє уміння переносити знання, уміння і навички на інші види діяльності у своїй сфері професійної роботи. На творчому рівні розвитку здібностей людина створює нове, оригінальне. Зазначені рівні розвитку здібностей не слід вважати незмінними, оскільки кожна репродуктивна діяльність містить елементи творчості, а творча діяльність включає репродуктивну, без якої вона не може здійснюватися.

Крім рівнів розвитку, у психології розрізняють загальні й спеціальні здібності. Загальні здібності забезпечують відносну легкість і продук-

тивність у засвоєнні знань і виконанні різних видів діяльності. Під спеціальними здібностями розуміють психологічні особливості індивіда, які дають можливість успішно виконувати певні види діяльності (музика, математика, лінгвістика тощо). До спеціальних здібностей належить віднести й здібності до практичної діяльності: конструктивно-технічні, організаційно-управлінські, педагогічні, підприємницькі та інші.

Загальні та спеціальні здібності взаємопов'язані, вони доповнюють одні одних.

Серед видатних діячів було багато людей, які у своїй діяльності поєднували високий рівень розвитку загальних і спеціальних здібностей (М.В. Ломоносов, Т. Г. Шевченко, М. Ю. Бородин та ін.).

Згідно з іншим підходом, у структурі здібностей виділяють потенційні і актуальні можливості розвитку. Потенційні здібності – це можливості розвитку індивіда, які виявляються кожного разу, коли перед ним постає необхідність вирішення нових завдань. Проте розвиток індивіда залежить не тільки від його психологічних якостей, але й від тих соціальних умов, у яких ці якості можуть або не можуть бути реалізовані. У такому випадку говорять про потенційні здібності. Річ у тому, що далеко не кожна людина може реалізувати свої потенційні здібності відповідно до своєї психологічної природи, оскільки для цього може не бути об'єктивних умов і можливостей. Отже, можна зробити висновок, що актуальні здібності складають тільки частину потенційних.

Вважається, що вперше до вивчення власне технічних здібностей підійшов П.М. Якобсон. Виходячи з аналізу технічної діяльності, він запропонував віднести до основних компонентів, що характеризують технічні здібності:

- по-перше, особливості технічного мислення (раціональний підхід до практичної задачі, урахування вимог дійсності при її розв'язуванні, додання елементів новизни у розв'язок, вдале планування операцій);
- по-друге, це достатньо розвинута просторова уява;
- по-третє, здібність до комбінування, а іноді,
- по-четверте, мануальна (тобто ручна) спритність.

Щоб виявити ці особливості автором була застосована спеціально розроблена методика. Загальними рисами особистості, характерними для визначних винахідників і конструкторів, П.М. Якобсон вважав яскраво виражений інтерес до техніки, наполегливість у пошуках, без цих якостей технічні здібності, на його думку, не одержать потрібного прояву. Під технічними здібностями людини П.М. Якобсон мав на увазі не вищий рівень досягнень у галузі техніки, а лише "можливість успішно працювати в галузі техніки при виконанні таких завдань, які розумно можуть бути поставлені перед учнями певного віку з урахуванням їх кола знань, навичок і технічного досвіду" [5, с. 238].

На основі проведених експериментальних дослідженнях П.М. Якобсоном встановлено, що рівень успішності у технічній діяльності визначається:

а) технічним мисленням, під яким розуміють певну спрямованість розуму і спосіб підходу до речей; при такій спрямованості технічні задачі розв'язуються раціонально з урахуванням реальних умов, із застосуванням у потрібний момент фізико-технічних знань;

б) наявністю відомого розвитку таких психічних властивостей, як просторова уява, здібності до комбінування, легкої появи асоціацій, пов'язаних з темою задачі, що розв'язується;

в) характером інтересів особистості; необхідно, щоб студенти проявляли не просто допитливість, інтерес пізнавального характеру, а інтерес специфічний, пов'язаний з моментами, які передбачають мобілізацію зусиль особистості, її умінь, знань, навичок для розв'язування задачі.

На думку самого П.М. Якобсона, у його дослідженні лише накреслені суттєві компоненти технічних здібностей, вони ще недостатньо розчленовані. Особливо це стосується технічного мислення. "Тому аналіз технічного мислення, окремих його елементів, виділення видів операцій, які з різним ступенем успішності приводять до необхідних результатів, визначення типів мислення – все це стає нагальною задачею для майбутніх досліджень конструктивно-технічних здібностей", – зазначає науковець.

Показовим щодо цього є дослідження О.П. Нечаєва, який вивчав декілька груп винахідників: авторів оригінальних конструкцій; авторів незначних, але практично корисних удосконалень; авторів винаходів, що не мають практичної цінності або технічно нездійснених.

Дослідження О.П. Нечаєва було спрямовано на те, щоб одержати порівняльні дані, які стосуються цих трьох груп і показують рівень їх розвитку стосовно таких показників, як загальний рівень інтелекту, пам'ять, тривалість уваги, судження, швидкість психічної роботи, сенсомоторна гармонійність, види уяви. За даними автора, існує чітка різниця у рівнях розвитку психіки серед досліджуваних груп винахідників. Але у цій роботі не було виявлено специфічних особливостей психіки, які забезпечують продуктивність роботи конструктора чи винахідника, а охарактеризовано лише у загальній формі рівень їх психічного розвитку [4, с. 101].

У структурі технічного мислення виділяють теоретичний і практичний компоненти діяльності [2, с. 304]. Теоретико-практичний характер технічного мислення Т.В. Кудрявцев назвав однією з найбільш суттєвих його особливостей. Теоретичні і практичні дії взаємно переходять одна в одну. Існує думка, що швидкість і легкість переходу з одного плану в інший (із теоретичного в практичний і навпаки) може бути одним з показників розумового розвитку людини. До основних видів теоретичних дій відносять:

1) дії, спрямовані на оперування вже відомими технічними поняттями, які лежать в основі розуміння;

2) дії, спрямовані на формування нових технічних понять у поєднанні з раніше засвоєними, на основі чого утворюється та чи інша система знань;

3) теоретичні дії, покладені в основу планування майбутньої діяльності, здійснення операції по перетворенню наявної ситуації.

У свою чергу, всі ці види теоретичних дій відбуваються чи з опорою на практичні дії, включаючи предметні дії, або на ті ж самі дії, але які здійснюються в уявному, розумовому плані.

Виходячи з сучасного розуміння видів мислення [3, с. 184], можна зробити висновок про те, що перші дві дії утворюють словесно-логічне мислення (але й тут воно відбувається на сприйнятті технічних образів), а третя – конструктивно-технічний аспект діяльності.

До практичних дій відносять: 1) виконавчі; 2) пробно-пошукові; 3) контрольні і контрольно-регулюючі; 4) дії, що мають на меті одержання нових ідей і гіпотез.

Практичний компонент технічного мислення багато психологів (Д.М. Завалішина, З.І. Калмикова, О.О. Конопкін та ін.) виділяють як один з окремих видів мислення, називаючи його практичним. Виходячи з особливостей різних видів технічної діяльності, Д.М. Завалішина запропонувала розрізняти три типи практичного мислення: предметно-дійове мислення робітника, оперативне мислення в операторських діях і управлінське.

Спрямування практичного мислення в умовах технічної діяльності на оперування поняттями і образами, які відображають різні технічні об'єкти і процеси, визначає його найбільш суттєву ознаку – наявність у структурі образних компонентів (при відносно малій питомій вазі абстрактних, позбавлених образів процесів, більш характерних для теоретичного мислення).

Образний компонент технічного мислення являє собою тісну взаємодію просторової уяви і просторового мислення. Саме завдяки цим процесам у людини формується уміння визначати величину і форму предметів, їх розміщення у просторі, відстань між ними і самою людиною. Розвинутість просторової уяви і просторового мислення забезпечує можливість практично перевіряти і поєднувати зорові сприйняття з руховими.

Називаючи просторову уяву і просторове мислення основними складовими елементами технічного мислення, вважаємо доцільним відзначити, що просторове мислення як своєрідна якість психіки людини тривалий час залишалася поза увагою дослідників (на протигагу просторовій уяві) через недооцінку його важливості. Пояснення цьому можна пов'язати з відсутністю однозначного розуміння походження і змісту просторового мислення. Дослідження І.С. Якиманської та її послідовників показали, що тільки просторове мислення забезпечує створення динамічних про-

сторових образів, можливість в уяві передбачити результати розв'язання технічних задач (будь-якого типу) та ін. Це дає підстави вважати, що здібність до просторового мислення повинна займати переважаюче значення в умовах стрімких змін у сучасних трудових процесах – зростанні інтелектуальних компонентів праці. Саме з цих причин у нашому дослідженні просторове мислення обрано як один із засобів розвитку технічних здібностей школярів.

Вагомий внесок у вивчення технічних здібностей зробили дослідження М.Д. Левітова. Його позиція полягала у тому, що технічні здібності являють собою складне поєднання якостей людини. У технічних здібностях М.Д. Левітов розрізняв два види діяльності [6, с. 175]: виконавчий, у якому "необхідно за чітко визначеною інструкцією виконати одну й ту саму операцію або декілька споріднених операцій", і творчий – "роботи проєктувальні, раціоналізаторські і винахідницькі, які характеризуються тим, що у них досліджуються нові шляхи технічного оснащення". Але, на думку автора дослідження, не слід прагнути до "абсолютних відмінностей" між обома типами діяльності, адже технічні здібності складають основу того і іншого, хоч і знаходять прояв на різних рівнях. І ще, як зазначав М.Д. Левітов, психологічні компоненти виконавчої технічної діяльності хоч і відносяться до сфери технічних здібностей, але вимоги до них нижчі, ніж до творчої технічної роботи.

Різноманітність технічної діяльності за її складністю (рівнем) і змістом свідчить про різноманітність підготовки, оволодіння необхідними знаннями, навиками і уміннями. Проте при цьому можна вести мову про деякий загальний психологічний компонент технічної діяльності, подібно до загального інтелекту.

У своєму дослідженні М.Д. Левітов показав, що існування індивідуальних відмінностей у технічних здібностях підтверджується багатьма фактами, до яких у першу чергу слід віднести:

1. Багато людей, кваліфікованих спеціалістів у якій-небудь галузі науки, погано орієнтуються у техніці (погано сприймають технічний матеріал, не вміють поводитись з ним).

2. При однаковій технічній підготовці люди розрізняються своїми успіхами у галузі техніки.

3. Коефіцієнти кореляції між різними дослідженнями технічних здібностей і загального інтелекту не дуже високі. Разом з тим існують значні кореляції між дослідженнями різних сторін технічних здібностей, що свідчить про наявність певного групового фактора цих здібностей.

Аналізуючи психологію здібностей до техніки, М.Д. Левітов виділив технічне розуміння і технічну майстерність.

Під технічним розумінням мається на увазі правильне і відносно швидке розпізнавання структури і функції технічного пристрою. Здібна до

техніки людина розпізнає технічний об'єкт інакше, ніж менш здібна. Вона краще сприймає просторові співвідношення: відстані, розміри і форми об'єктів. У такому сприйнятті важливу роль відіграє добрий окомір. Для технічного розуміння необхідна пам'ять (просторова пам'ять на величини, відстані, форми об'єктів). Велике значення у технічному розумінні має сприйняття різних технічних об'єктів у нерухомому (статичному) стані і в роботі, тобто в динаміці. Технічна майстерність полягає в умілому (точно-му і швидкому) оперуванні технічними пристроями і вимагає співвідношення темпу і якості роботи, виконання точних рухів, а також сенсомоторної координації.

Розвиток технічних здібностей С.М. Василейський, як і ряд інших дослідників, вважав передумовою технічного винахідництва. "Технічні здібності визначаються і формуються як результат основної спрямованості тієї чи іншої людини на техніку, на виробництво, на знаряддя і засоби виробництва", – зазначає науковець [7, с. 87]. На його думку, особливості технічного спостереження і досвіду, технічного мислення й уяви, перетворюючись на здібності і "технічну обдарованість, являють собою у той же час важливі передумови для розвитку технічного новаторства".

Проаналізувавши велику кількість новаторських пропозицій, які ґрунтуються на практиці, С.М. Василейський визначив деякі ступені новаторства:

- 1) на рівні спроб і помилок;
- 2) на рівні схеми (саморегулюючий рівень);
- 3) на рівні глибокої науково-технічної принципової обґрунтованості.

Крім лінії новаторства – від практики до теорії – С.М. Василейський вказав інший шлях – від теорії до практики, від теоретичного технічного мислення до практичного, від науки і техніки до технічного новаторства.

Цікавою є визначення творчої технічної діяльності Б.М. Ребусом – як діяльності, пов'язаної з проектуванням і створенням різних механізмів, машин, приладів та інших технічних об'єктів з відповідними елементами новизни. Така діяльність пов'язана з широким технічним кругозором, передбачає інтенсивну діяльність уяви і мислення. Намагаючись визначити основні психологічні компоненти технічної творчості, Б.М. Ребус поділяє її на відкриття, винахідництво і раціоналізаторство. На думку дослідника, для винахідницької діяльності достатньо технічного розуміння, основу якого складає володіння технічними уміньми і навичками, а також технічною майстерністю. Важливе значення для технічної творчості має спостережливність. Стосовно цього робиться припущення, що "формування і розвиток технічної спостережливості залежить не тільки від досвіду і знань людини, але й від індивідуально-психологічних особливостей особистості" [8, с. 107].

Мислительні процеси у технічній діяльності спираються на наявні у людини науково-технічні знання і на її спостереження за станом об'єктів

чи процесів. У даному випадку під станом об'єкта ми розуміємо його геометричну будову, взаємне розміщення чи взаємодію частин, технічну справність, а стан процесу, з нашої точки зору, це відповідність відбування процесу і його результатів поставленим умовам. Тому слід визнати, що так само як і наявність відповідних знань, спостережливість є важливою умовою успішності технічної діяльності, і вона може бути віднесена до властивостей технічних здібностей.

Висновки. Виходячи з усього розглянутого, остаточно можна зробити висновок, що структура технічних здібностей має однаково складний характер як у дорослих, так і у школярів. Їх поділяють на загальні та спеціальні, які можна поділити ще на такі структурні компоненти: технічні інтереси; технічне мислення, яке ділиться на єдність понять і дій, взаємодію понять і образів; оперативність; просторова уява; досвід і пам'ять; спостережливість; сенсомоторні якості та моральні якості.

Загальні здібності забезпечують відносну легкість і продуктивність у засвоєнні знань і виконанні різних видів діяльності. Під спеціальними здібностями розуміють психологічні особливості індивіда, які дають можливість успішно виконувати певні види діяльності (музика, математика, лінгвістика тощо). До спеціальних здібностей належить віднести й здібності до практичної діяльності: конструктивно-технічні, організаційно-управлінські, педагогічні, підприємницькі та інші. Структуру здібності можуть утворювати різні за значенням властивості. Через це одні з них слід вважати провідними (головними), інші опорними, а треті утворюють певний фон, необхідний для плідної діяльності у даній галузі, тобто вони є допоміжними. Провідними властивостями технічних здібностей є просторова уява і просторове мислення, які у взаємодії з науково-технічними знаннями забезпечують функціонування технічного мислення. Цим самим забезпечуються умови для творчої технічної діяльності. Опорними властивостями технічних здібностей є спостережливість і уміння читати й виконувати графічні зображення, завдяки чому створюється почуттєва основа для мислительної діяльності, виникають передумови для переходу розумових дій у предметні. Допоміжною властивістю технічних здібностей виступають сенсомоторні дії (і, зокрема, мануальна спритність рук), без наявності яких не може бути матеріалізована будь-яка технічна ідея.

Отже, кожна здібність має свою структуру, яка залежить від розвитку особистості.

Список використаних джерел

1. Кудрявцев Т.В. Развитие технического мышления учащихся / Т.В. Кудрявцев, И.С. Якиманская. – М. : Высшая школа, 1964. – 96 с.

2. Кудрявцев Т.В. Психология технического мышления: Процесс и способы решения технических задач / Т.В. Кудрявцев. – М. : Педагогика, 1975. – 304 с.

3 Система подготовки инженерных кадров в вузе / [руководитель авторского коллектива Г. И. Денисенко]. – К. : Вища школа, 1987. – 184 с.

4. Нечаев А.П. Психология технического изобретательства / А.П. Нечаев. – М. ; Л., 1929. – 101 с.

5. Якобсон П.М. Психологические проблемы мотивации поведения человека // Якобсон П.М. Психология чувств. – М. : Просвещение, 1969. – 238 с.

6. Левитов Н.Д. О психических состояниях человека / Н.Д. Левитов. – М., 1964. – 175 с.

7. Василейский С.М. Развитие интереса и любви к технике у молодых рабочих / С.М. Василейский. – М., 1961. – 87 с.

8. Ребус Б.М. Психологические основы делового общения / Б.М. Ребус. – С. : Изд-во СГУ, 2004. – 107 с.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Kudrjavcev T.V. Razvytye tehnycheskogo myshlenija uchashhyhsja / T.V. Kudrjavcev, Y.S. Jakymanskaja. – М. : Vysshaja shkola, 1964. – 96 с.

2. Kudrjavcev T.V. Psyhologyja tehnycheskogo myshlenija: Process y sposoby reshenija tehnycheskyh zadach / T.V. Kudrjavcev. – М. : Pedagogyka, 1975. – 304 с.

3 Systema podgotovky ynzhenernih kadrov v vuze / [rukovodytel' avtorskogo kollektiva G. Y. Denysenko]. – K. : Vyshha shkola, 1987. – 184 с.

4. Nechaev A.P. Psyhologyja tehnycheskogo yzobretatel'stva / A.P. Nechaev. – М. ; L., 1929. – 101 с.

5. Jakobson P.M. Psyhologycheskye problemy motyvacyu povedenija cheloveka // Jakobson P.M. Psyhologyja chuvstv. – М. : Prosveshhenye, 1969. – 238 с.

6. Levytov N.D. O psyhycheskyh sostojanyjah cheloveka / N.D. Levytov. – М., 1964. – 175 с.

7. Vasylejskyj S.M. Razvytye ynteressa y ljubvy k tehnyke u molodyh rabochyh / S.M. Vasylejskyj. – М., 1961. – 87 с.

8. Rebus B.M. Psyhologycheskye osnovy delovogo obshhenija / B.M. Rebus. – S. : Izd-vo SGU, 2004. – 107 с.

A.S. Palamar. Structural components of technical abilities. The category of "capacity" refers to one of the main and most difficult concepts of psychology and pedagogy. The problem of identification and development of abilities attracted the attention of many researchers at all times because in most cases success and effectiveness of many activities depends on the abilities of an

individual (including scientific one). Ability – individually stable mental properties of a person that determine its success in various activities. Each ability is complex synthetic quality of a person, which combines individual mental properties: sensitivity, observation, especially memory, imagination, thinking, etc. General abilities provide the relative ease and efficiency in the assimilation of knowledge and the implementation of various activities. Under the special ability is understood the psychological characteristics of an individual, which enable to successfully perform certain activities. The special abilities should also include the ability to practice: constructive-technical, organizational, managerial, educational, entrepreneurial and others. Ability structure can be formed by meaningfully different properties. One of them should be regarded as the leading (main), and other supportive, while others form a certain background necessary for productive activity of certain branch, that is, they are complementary. Leading properties of technical abilities is spatial imagination and spatial thinking, which in conjunction with the scientific and technical knowledge ensure the functioning of technical thinking. Thereby conditions for creative and technical activities are provided. The leading properties of technical abilities is spatial imagination and spatial thinking, which in conjunction with the scientific and technical knowledge ensure the functioning of technical thinking. Supporting properties of technical skills is observation and the ability to read and execute graphics, thereby sensual basis for mental activity is creating. Auxiliary kind of technical abilities are the property of sensorimotor actions, without which there can't be materialized any technical idea.

Key words: *General and special abilities, technical interests, technical thinking.*

Отримано: 15.03.2015 р.

УДК 378.091.12:376-056.262-051:159.9

О.М. Паламар

ВРАХУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ В РОБОТІ ТИФЛОПЕДАГОГА

О.М. Паламар. *Врахування сучасних тенденцій інформатизації освіти в роботі тифлопедагога.* У статті представлено аналітичний огляд положень сучасної науки відносно питання інформатизації навчання. Розглянуто специфічні особливості інформаційного середовища та інформаційної діяльності суб'єкта навчального процесу. Узагальнено показники інформаційної компетентності в професійній педагогічній діяльності, рівні її розвитку. Виділено ряд потенційних труднощів і недоліків інформаційної діяльності, обумовлених надмірним та недоцільним використанням електронно-комунікаційних засобів у сфері гуманітарної освіти. Описана специфіка застосування інформаційно-комп'ютерних технологій в процесі навчання інвалідів по зору. Визначено професійні уміння, необхідні тифлопедагогу для оптимальної організації інформаційної діяльності осіб з порушеннями зору.

Ключові слова: *тифлопедагог, інформатизація навчання, інформаційна компетентність, кліпове мислення, технічні засоби навчання, адаптивні технічні засоби.*